

SOMLYAI LÁSZLÓ VIASZTÁBLÁK

KÉPEK A FELSZABADULT KOLOZSVÁRRÓL

VILÁGOSSÁG ŐSZI FÉNYBEN

Ott álltam a vasúti töltésen, Kolozsvár határában. Öt nappal azelőtt még biztos volt, hogy elpusztítanak, s öt nappal azelőtt, adott pillanattól kezdve („Dáváj, pási dáma!”) már biztos volt, hogy életben maradtam. S ahogy az élőlények világában „túlélni” időtlen idők óta mindig is annyi volt, mint „győzni” — akkor, 1944 őszén én is győztesnek éreztem magam. Minden érzékszervem a magam külön győzelmét ünnepelte: életben maradtam! Igaz, felvetődött bennem, hogy „miképp s miért?”, de mintha a tudatomon kívül vetődött volna fel, távolian és mellékesen, miközben a velem együtt életre ítélte fűvet-fákat néztem.

Az Északi-Kárpátokból szovjet, Halmi-tól román katonák hoztak hazafelé, és a teherautóról ott tettek le, ahol álltam. Az októberi ég kék volt, én huszonöt éves, és a reggeli napfény meleget ígért; a győztes én voltam, és éreznem kellett, hogy győztem.

— Szervusz, Kolozsvár! — kurjantot-tam, s vártam a választ, mint egykor Dodonában a pogány az orákulumot, amelyet, ha kétértelmű is, az ember a maga érzései szerint értelmezhet.

De Kolozsvár hallgatott. Meg kellett értenem: munkájába mélyedten aznapi élményriportját írta, viasztáblákra s finomra hegyezett stílussal, hogy könnyebben gördüljenek a betűk, aztán meg nyilván azért is, hogy törölni is könnyebben lehessen. Kicsit később mégis felnézett munkájából; pillantása halálisan fáradt volt, s a szeme véraláfutásos. — Szervusz, testvér, hát megjöttél? — és mielőtt visszahajlott volna munkája fölé — éreztem —, rámbizott a sok közül egy viasztáblát, aznapi élményriportjának egy töredékét. Három ponttal kezdődött. Így:

...felrobbantott sínek, szanaszét heverő talpfák; a töltés — mint egy hosszabban kinyújtózottatott hulla. Nehezen botorkáltam előre. Balra a Vasúti Műhelyek. Romokban. Jobbra az állomás. Romokban. Az országúton szovjet tankok és román motorizált egységek vonultak nyugat felé... A kanyaron túl, a töltésen csapatnyi ember. Dolgoztak. Csákkánnyal, lapáttal, sínvágó eszközökkel. A Vasúti Műhelyek munkásai. Múlt nap — magyarázták — jött egy ember, gyűlésbe hívta őket: a vasútvonalat kell rendbe hozni, az most az első. Imponált. Ők azt se tudták, mihez kezdjenek, ez meg oda mert állni, és eldönteni, hogy mi legyen az első! Csak azt ne tette volna hozzá, hogy: „lesz, aki megfizeti.” A régi gazda eltűnt, új még nem jött, akkor ki a fene fog itt fizetni? De az embert többen is ismerték, a nevét is tudták: Timofi. Amit mondott — vélekedtek —, a szakszervezet nevében mondta! Hát aztán? Akármilyenfi, a gazda nevében csak a gazda szóljon. Megeshet, hogy a régi nyelvviszsgát hozza magával, és a fizetség egy nagy rúgás lesz; volt már arra példa. De a mindenségeteket! Hát nem értitek? A réginek befellegett, új világ van születőben. Új? Lehet. De azért a nap csak nap marad, a föld csak föld, az ember csak ember, a román román, a magyar magyar; akkor ugyan mi változik?

— A hatalom! Az változik meg... — s úgy mondták ki, mint hitvallást: Munkáshatalom! Kommunista Párt!

Kis szél kerekedett, és szavaikat zászlokként lobogtatta felettünk. A töltés aljában fehér folt. Újságforma. De nem mertem hinni, hogy csakugyan az. Ideadták. Egyetlen lap volt. Egyik oldalán a címe: VILÁGOSSÁG. A másik olda-

Ion, lent a sarokban két név: Főszerkesztő: Balogh Edgár. Felelős szerkesztő: Nagy István.

— Szervusz, Világosság!

Nem messze tőlem fiatal, barna leány állott. Szemében különös fények; bölcs megértést éreztem benne, meleg testvérségét s még valamit: erőt. Feléje lobogtattam a lapot. — Világosság!... S hittem benne, hogy ezután már semmire sem lesz olyan nagy szükség, mint bölcs megértésre, testvérségre, erőre; egyszóval: világosságra.

Menni készültem. Megfogták kabátom ujját, visszahúzták. Az országu ton hadifoglyok csapata kigyózott nyugat felől kelet felé. Féltek. Az örök még azt találják hinni, szökevény vagyok, és mire kimagyarázokod, már késő lehet.

A LEGNAGYOBB ÉLMÉNY

Hányan voltunk, hányan lehettünk akkoriban Kolozsváron? A neves statisztikus, Lászlóffy Dezső, akihez a kérdéssel nemrég fordultam, felvonta a vállát. Nincs erre vonatkozó adat. Akkoriban fiatal fiú volt, vármegyei házi kistisztviselő, s még csak nem is sejtette, hogy egyszer statisztikus lesz. Az akkori időkről csak azt mondhatja, amihez élménye fűződik: az emberek valahogy közelebb érezték magukat egymáshoz.

Abban állapotunk meg, hogy néhány nap múlva visszamegyek hozzá, addig utánané a dolognak, és hátha kiokoskodhatunk legalább egy hozzávetőleges választ a kérdésre. De akkor már tudtam, hogy pontos adatról le kell mondanom. Felkerestem s kifaggattam hát másokat, akik a front átvonulásának pillanatát Kolozsváron élték át. Milyen volt? Mindnyájan másképpen mondták el, ám mindnyájan azonos módon érezték valamit, amit Asztalos Mihály, a Vasúti Műhelyek akkori munkása — ma nyugdíjas — annak idején így fogalmazott meg: „attól a pillanattól kezdve ez a város valahogy már nem ugyanaz a város volt, s az élet nem ugyanaz az élet“... Sok más kolozsvári emberrel úgy próbáltam felidézteni emberi magatartásokat, eseményeket, helyzeteket, hogy abból kiéreződjék, ami számukra a „legnagyobb élmény“-t jelentette. Persze, az élmények nem leltári tárgyak, nem lehet őket sorszámozni, s külön-külön feltüntetni értéküket; egymásba kapcsolódnak, és összegezve hatnak. Mégis, ahogy beszéltek, szavaik között ott bujkált a vallomás: „akkori legnagyobb élményem — én magam voltam!“

Nem mintha bármelyikük valamilyen „főhős“-nek képzelte volna magát. El-

A Boldog utcán túlról a Boldog utcán át haladtam a város szíve felé. Olyan csend volt, mint a temetőben szokott lenni, mielőtt a pap beszélni kezd. A házak sora volt a gyászoló gyülekezet. A ház, ahol az asszony lakott, aki szeretett. Családostul erőszakkal „kiűritették“ nyugat felé. A ház, ahol a gyerekkori barát lakott. Még 40-ben családostul „átdobták“ a feleki határon. A ház, ahol a kislány lakott, akinek gyermekfejjel udvaroltam. Családostul deportálták... A hid felrobbantva, romjai a Szamosba hullva. A sebtében elkészített pontonhid előtt katona. Civilt át nem eresztett. Merre kerüljek, hova menjek?

Hova mehettem volna? A világosság közkatónájaként — a Világosság szerkesztőségébe.

lenkezőleg. Önmagukhoz, magatartásukhoz, tetteikhez fűződő nagy élményük az volt, ahogy a történelmi pillanathoz viszonyultak — függetlenül attól, hogy a vasútvonal újjáteremtésén munkálkodtak, vagy tisztviselőként javakat adminisztráltak, a nyugat felé nyomuló hadsereg számára bakancsokat gyártottak, vagy jobb híján öngyújtókat készítettek, mert hát élni kellett valamiből. Szinte minden emberi megnyilvánulásban a történelmi pillanat jelentkezett: egyszerre érezték a történelmet s benne önmagukat.

A hajdani vármegyei kistisztviselő a mai neves statisztikus pontosságával fogalmazott: az emberek közelebb érezték magukat egymáshoz... Mert hát emberhez méltón élni, gondolkozni, lélegzeni sem lehetett másként, mint a többi emberrel együtt! A tömeg újjászületett élet hordozójaként született újjá. S éppen ezért: életrajzi adataival kapcsolatban sehoggy sem lehet mellőzni a kérdést: tulajdonképpen hány ember együvé tartozása, közös fellépése jelentette itt akkor — sorsalakító politikai értelemben — ezt a közösséget?

Lászlóffy Dezső „mindentudó kisnote-szében“ két adat: a legutolsó „régii“ és az első „új“ népszámlálás adatai szerint Kolozsváron 1930-ban 104 000, 1948-ban pedig 122 000 ember élt. Vajon lehet-e ebből arra következtetni, hogy például 1941-ben a kolozsvári lakosok száma 110 000 volt? Az adatok bizonyosságához szokott statisztikus idegenkedve csóválta a fejét, aztán mégis rám hagyta, hogy: „úgy körülbelül.“

De ebből hányan hiányozhattak 44 ószének történelmi pillanataiban? Dr. Kertész Miklósnak, a kolozsvári zsidó közösség elnökének adatai szerint 15 000

kolozsvári lakost deportáltak. Viszont a sorkatonáskodásra kötelezettek, munkaszolgálatra kényszerítettek, a fronton el-
esettek vagy bármi módon fogságba ke-
rültek, illetőleg különböző okok miatt
elmenekültek vagy erőszakkal „kiürítet-
tek” számával kapcsolatban még megkö-
zelítően pontos adatot sem találtam se-
hol. Az állampolgári lajstromozásért an-
nak idején felelős, tekintélyes politikai
vezető úgy tájékoztatót, hogy a kimu-
tatásokban kerekén 80 000 ember szere-
pelt. A lajstromozás azonban később
kezdődött, és még később fejeződött be,
amikor sokan — nem tudni, mennyien
— már hazatértek.

A „jelenlevők” és a „távollevők” ará-
nya a különböző tevékenységi területe-
ken nem ugyanaz volt. A Vasúti Műhe-
lyek, a Fűtőház, a Pálya- és Hídkarban-
tartási részleg, sőt az Úgyvezetőség dol-
gozói is — kis kivételtől eltekintve — itt-
hon maradhattak. Így Gheorghe Timofit
— nem sokkal az emlékezetes gyűlés
után — mintegy 3000 kolozsvári vasúti
dolgozó választotta meg szakszervezeti
titkárrá. Viszont az acélárugyár — a
mai Unirea — dolgozóinak még a fele
sem jelentkezett munkára: alig valami-
vel többen, mint háromszázötvenen. S
láttam a jelentést, amelyben a Dermata
akkori „ötös tanácsának” elnöke, Ioan
Micu kimutatta: a gyár 3000 dolgozója
közül 2000 állt munkába: ennyi nevében
vállalta, hogy napi 800 pár bakancsot fog-
nak gyártani a front számára. De meny-
nyi volt ebből a munkás?... Az akkori
szakszervezeti vezetők meglehetősen ne-
hezen egybehangolható adatai szerint a
nagyipari jellegű termelésben közvetlenül
érdekelte kolozsvári munkásság összeít-
száma akkoriban semmi esetre sem volt
kevesebb 7500-nál, de nem is sokkal
több, mint 8000... Ám ez az aránylag
kis létszámú munkástömeg már egy fel-
szabadult ország új élet felé törő mun-
kásosztálya részének tudta magát, és ép-
pen ezért az is volt; ugyanakkor a nem-
zetközi munkásosztály részeként győz-
tesnek tudta magát, és éppen ezért az is
volt; mint ilyen óriásnak érezte magát,
és éppen ezért az is volt.

Az első tüntetés, a kolozsvári munkás-

MINT ÓRIÁSI SZTETOSZKÓPBAN...

— Jánoska, te itt?!... Szaktársak! Itt
van, visszajött Micu Jánoska...

Börtönből jött, és visszatérésének tör-
ténete valójában a fasiszta uralom utol-
só napjaiban egy bírósági teremben kez-
dődtött, ahol — az augusztus 23-i buka-
resti események s a harcéri helyzet
nyomása alatt — néhány közéleti ember

ság akaratának első szabad megnyilvánulása!

Akiket faggattam, ma is idegeikben
érezik az élmény melegét. Mégis, mi volt,
ami azt kiváltotta? „A lelkesedés!”... „A
jövőbe vetett hit!”... „Ahogy a tömegek
és a kommunisták egymásra találtak!”
... De Asztalos Mihály — annak idején
— másképp magyarázta. A tüntetés után
még visszament dolgozni; csak estére jött
haza. Lakótársak voltunk. Milyen volt?
Bólintott: „Jó volt, sikerült. Jól kijött,
hogy amit akarunk, mind akarjuk, amit
mondunk, mind mondjuk!” Mert számá-
ra ez volt az élmény: a munkás rálatált
osztályára.

Hogy milyen volt? Az volt a foglal-
kozásom, hogy ott legyek, és megírom:
ilyen volt. De már amikor a sarkon be-
fordultak, átkoztam a sorsom, hogy film-
felvevőgép helyett csak papírt s ceruzát
adott a kezembe, mert én ezt megírni
nem tudom, és nem is fogom tudni so-
ha... Munkaruhában jöttek, és lépteik
dobbanásában, tartásukban, hangjukban,
arcukon érzett, hogy munkából jönnek;
lecsapták a szerszámot, épp csak ahhoz
volt idejük, hogy a kezüket megmossák,
vagy ahhoz sem, mert itt a munkánál
is fontosabb dolguk akadt, mert ide-
hozta őket az indulat s akarat: jelent
birtokolni, jövőt biztosítani, szabadsá-
got, életet védelmezni. Soraik között s
fölött valami megfoghatatlan, leírhatat-
lan — csak idegekkel érzékelhető — erő.
Elemi erő. Emberi erő. Emberséges erő.
„Hányan voltak?” — fogadtak a szer-
kesztőségben. „Ott volt az egész embe-
riség jobbik fele, de azt, hogy hányan
voltak, tőlem ne kérdezzétek!”... A kez-
dő újságíró elmulasztott valami fontosat,
de — ma is hiszem — megérezte a lé-
nyegét. Mert ez a tömeg a humánumá-
val tudott — kezdettől fogva tudott —
magához vonzani egyetemi tanárokat és
kistisztviselőket, kisiparosokat és művé-
szeket, orvosokat, nevelőket és írni-ol-
vasni alig tudó rétegeket, s velük együtt
menetelni történelmi célok felé...

A következő év januárjában Buka-
restben, a szakszervezetek első szabad
kongresszusán, a kolozsvári küldöttek
már húszezer szervezett dolgozót képvil-
selték.

és józanabb bírő úgy döntött: jó lesz a
Kolozsváron raboskodó kommunistákat
szabadon bocsátani, még mielőtt a fa-
siszta csapatok innen kitakarodnak...
A zömök természetű, vastag nyakú mun-
kásember akkoriban már harminc-egy-
néhány éves volt. Beceneve fiatal ci-
pészlegény korában ragadt rá a sport-

egylet birkózó-szakosztályán, de a Dermata-gyáriak száján ez a „Jánoska“ már a két világháború közötti idők sztrájkharcai során azt jelentette: a mienk. Azt jelentette később is, 40-ben, amikor sokadmagával együtt kizárták a munkából; 41-ben, amikor le tartóztatták, s eljutott hozzájuk embertelen megkínóztatásának, majd elítélésének híre. S kiváltképp azt jelentette 44 őszén, a gyárba való visszatérések: lelkiileg, erkölcsileg szükségük volt rá, hogy a magukénak érezzék, a maguk emberségének megtestesítőjét, akaratuk kifejezőjét láthassák benne... Ahogy addig is az tudott lenni; akkor is, amikor a gyárból kizárták, és már egy kisiparosnál dolgozott; az ő lakásán megtartott illegális gyűlésen határozták el, hogy újjászervezik a bőripari munkások szétvert szakszervezetét a városban, és főként — minden fasiszta terror ellenére — a hadi üzemmé nyilvánított Dermatában. Titkárnak azonban olyan embert kellett választaniuk, akit a hatóságok nem tartottak nyilván mint kommunistát. Hencz László mellett döntöttek. Sok más személyes tulajdonságán túl, ez az ösztövr munkásember valóságos művésze volt a mesterségének.

— Hol van Hencz?

Híába keresték. A fasiszta uralom utolsó napjainak egyikén a szerencsés véletlen és egy munkásfiú — Kulcsár Pista — hűségé folytán a fülébe jutott, hogy le akarják tartóztatni. A gyárból haza se mehetett; egy közeli faluban talált rejtekhelyet. De néhány nappal Kolozsvár felszabadulása után már a gyárban volt. A gépe mellé állt, dolgozott. Kicsivel később jött az üzenet: azonnal menjen át a „palotába“, Micu hivatja!

A gyár régi vezetői elmenekültek, a termelés újjászervezését a munkásoknak kellett magukra vállalniuk, ők képviselőjüket Micuban látták, melléje választották még négy társukat, s az így megalakult „ötös tanács“ elnöke ő lett. A helyettese Hencz volt.

A számtalan hasonló történet közül miért éppen ezt a Dermata-gyári történetet igyekszem idemácsolni emlékezetem viasztabláiról? Nehéz róla számot adni. A vasúti összeköttetéstől megfosztott, élelmiszer és fűtőanyag nélkül maradt város gyári és szakszervezeti vezetői minden hétfő reggel a Szaktanácsnál értekezletre gyűltek össze... De várjunk csak! Mit ér egy ilyen átkozottul tárgyilagos mondat, ki érti meg ma már ebből, hogy ezeken az értekezleteken — mint óriási sztetoszkópban — az új élet első szivdobbánásai hallatszottak, s nemcsak azok; a „gyanús szívzörejek“ is, a fasiszta csapatok kivonulása nyomán kifosztott város nehéz lélegzése is. Min-

den jelentés a nyomasztó gondokkal küzdő Emberről szólt; arról, hogy a „nincs“-ből miképp sikerült előteremteni a dolgozók napi kenyérfejadagját, darabka puliszkáját, maréknyi lisztjét, csöppnyi olaját; hogy közben milyen buta kis civódásokkal vagy éppen alávaló rágal-makkal kellett szembenézniük; hogy mindennek ellenére — állják a sarat, dolgoznak tovább... S ebben a helyzetben rendkívüli jelentősége volt a Dermata-gyáriak helytállásának, erőfeszítésének: a „mindent a győzelemért“ szellemében a frontnak szánt bakancson felül termelt minden lábbeli a falvak számára „csereáru“-nak számított; az egész város élelmiszergondjainak megoldásához is hozzájárult...

Egy arc.

A hamar megkopaszodott, sűrűn pislogó Veress Pál finom csontozatú arca. Ő elnökölt; ő tartotta a kezében ezt a sztetoszkópot; neki kellett mindent meghallania, s gyors döntésekkel már-már megoldhatatlanoknak látszó problémákat megoldania. S amikor a tanácskozás légköre már ki tudja, hányféle gond terhével volt telítve — talán anélkül, hogy akarta vagy tudta volna —, a szemével Micut kereste, neki adta meg a szót. — Tessék, Jánoska! — s úgy, mint aki számít rá, hogy most az új élet leg-erőteljesebb szívhangjait fogja hallani; meg úgy is, mint aki ebben a — munkástársai között örökre ráragadt — becenevében érzékeli és érzékelteti, hogy a felszólaló széles háta mögé bátran oda képzelheti a nagyüzem egész munkásságát... A fiatal újságíró azonban ennél is többet látott benne: az erdélyi román és magyar munkások nehéz harcokban fogant testvériségének élő szimbólumát.

Hétfőről hétfőre, mondhatni, „sűrítve“ éltem át közöttük nehéz telünk minden gondját-baját. De a kemény küzdelem hallatlan mozgósító erejét is! Nagy iskola volt, s hittem abban, hogy sajátónknak is — ha azt akarjuk, hogy embernevelő, mozgósító ereje legyen — olyan sztetoszkópnak kell lennie, amelyből kihallatszik az élet minden megnyilvánulása.

Az új év új fordulat ígéretét hozta, és a Kommunista Pártnak még nem volt magyar nyelvű lapja. Úgy döntöttek, hogy az első magyar nyelvű pártlap Kolozsváron jelenjék meg, „egyelőre hetilap“ legyen, és főszerkesztője Nagy István... Ő — tudom — megmondta, hogy sose volt újságíró, nem is akart az lenni, de egy pártfeladatot nem utasíthatott vissza. Teljesítenie kellett, és — lelkiismeretéhez mérten — nem is akárhogyan. S kapott ehhez a feladathoz egyetlen fiatal újságíró: engem. Egy lucskos februári napon láttunk munká-

hoz. Kedvetlen volt, zaklatott, ideges — egészségi állapota sem kielégítő —, ám mindenekelőtt: szigorúan fegyelmezett. „Első számunknak — közölte — tisztelettel kell lennie, nekünk meg úgy készülünk, hogy március első napjaiban megjelenjék!” „De hiszen ez mintegy száz »fleck«: százszor harmincz gépelt sornyi kézirat! Hogy teremtyük elő?” De nem lehetett sokat töprengeni. A lap mind az egy munkatársa talpra szökkent, és — ahogy Nagy István egy visszaemlékezésében megírta — máris rohant hírekért, riportanyagért, ő pedig indult a párt titkárságára politikai állásfoglalásokat tartalmazó cikkeket megbeszélni, papírt szerezni, a nyomdával megállapodni...

Március 3-án — szombaton — reggel, a már kiszedett írások alapján főszerkesztőm elé tehettem az első szám oldalainak „tükrét”. A pártbizottság akkori vezetői közül *Pártlapunk feladatai* címmel Jordáky Lajos a vezércikkünket írta meg; Dr. Teofil Vescan professzortól *Demokratikus egyetemet...* címmel kaptunk egész oldalt betöltő, mélyreható elemzést. Nagy István *A szellemi élet tartson lépést* című cikkében vázolta az e problémával kapcsolatos pártálláspontot... Mindemellett képet tudtunk adni a kolozsvári gyárak-szakszervezetek életéről, riportunk is volt: *Hatvan munkás — egy szövetséget*, sőt színházi beszámolóink is. Belpolitikai összefoglalónk *Megmozdultak a tömegek az Országos Demokratikus Arcvonal mellett* címmel — fővárosi jelentések alapján — a velünk szemben álló reakciós táborban mutatkozó bomlási folyamat, illetőleg a földreform jegyében megszülető munkás-paraszt egység erősödésének megnyilvánulásait mutatta be, és az általános belpolitikai helyzet képét sajtószemlével igyekeztünk kiegészíteni. A nemzetközi szemle a kor történelmi eseményeiről érkezett legjelentősebb híreket foglalta össze, az utolsó oldalon pedig a legújabb harctéri híreknek hagyunk helyet. Maradt hely — a vezércikk alatt — a „lapzártakor” érkező fontosabb belpolitikai események számára is... Az önkéntes levelezők írásai közül a Tudor Vladimirescu hadosztály román és magyar ajkú harcosai frontról érkezett leveleinek örültünk a legjobban, amel-

lett azonban kaptunk használható írásokat a közelgő nemzetközi nőnappal kapcsolatban, a Népvédelem tevékenységéről és az ifjúság körében végzett politikai szervező munkáról is.

Sztetoszkóp... — gondoltam, csak éppen legégetőbb problémáink — az infláció, a nincstelenség — nem hallatszának ki belőle, és nem tudtunk „életes” képet adni falvainkról sem. Ismertem Nagy István valóságérzékét, és tudtam, hogy ez nem fogja elkerülni a figyelmét. Hát nem is kerülte el!... Jött Vescan; a pártvezetőség felé ő volt a „kapcsolat”. Falusi riportot — mondta — majd közlünk a következő számban, de abban igazat adott nekünk, hogy gazdaságpolitikai cikket feltétlenül közölnünk kell. Rám nézett. Nagy, meleg fényű szeme volt. „Írd meg te!” — rendelkezett. Nagy István felé fordultam. Szigorú arcán egy izom sem rándult; csak ádámcsutkájának mozgásából következtethetem arra, hogy velem érez. De a hangja keményen csengett: „Az legyen a címe: Új gazdaságpolitika!” Bólintottam. Meglesz...

A következő szerdán, a késő déli órákban már a kezemben volt az első ki nyomott példány: *ERDÉLYI SZIKRA... 1. szám. 1945. március 8. csütörtök*... A fullasztó nyomdai levegőben igazán csak egy pillanatra ágaskodott fel bennem az elvégzett munka öröme. Izzadt voltam, piszkos, borotvátalan, halálosan fáradt, és még halálosabban éhes. Viszszamentem a szerkesztőségbe, átadtam Nagy Istvánnak a példányokat, aztán — le a kantinba! „Annuska, vagy ad egy kis zsiroskenyeret, vagy itt, a szeme előtt éhen halok!” Csak miután erőre kaptam, kezdtek áramlani bennem az érzések: az öröm mellett — keserűség és újságírói szegény... Már tördelés közben kaptam még egy kéziratot, és hozzá az utasítást: két vezércikkünk lesz! Emiatt a február 5-i hatalmas — Groza-kormányt követelő — kolozsvári tömegtüntetésről szóló beszámoló, valamint a Groza-kormány megalakulását és az új kormánylistát is közöltük...

Tudtuk, éreztük, hogy ezzel lezárult egy korszak, és új utakon indultunk el — új küzdelmek, új célok felé.